

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

S přílohou: Knihovna Vychovatelských Listů.

Naše národní poslání.

Ve valné hromadě českého učitelstva slezského v Klimkovicích pronesl
Ant. Kamrádek, správce školy v Pržně.

(Dokončení.)

Vizme na př. dějepis!

To naše selské dítě, které svůj mladý a z pravidla i budoucí věk stráví ve vsi, ve stálém styku s rodnou vesnicí a tou Boží přírodou kolní, ve stálé práci o chléb vezdejší, dobývaný z hroudy zemské, poslouchati má ve škole o starých Hunech, Avarech a j., po nichž svět památky více neuvidí, o cizích kráľích a vojevůdcích, kolik bitev svedli, kolik nevinných lidí pobili, jakou politiku provozovali, kdy a jak dlouho panovali, jaký byl jejich rodokmen a pod. zbytečné věci, které zajímají snad dějepisce nebo syny šlechtických rodů, nemajících snad jiné práce, než hloubati ve slavné minulosti svého stavu. Ale jaký zájem může na tom všem míti to chudé dítě práce? Je to snad příklad k následování? Je to strava pro jeho prostý rozum a úsudek? Aneb má snad předváděním skutků a vlastností těchto panovníků naše dítě vedeno býti k úctě k nim, z které snad příčiny se skutky jejich a zásluhy zveličují, každá prostá povinnost za zásluhu pokládá, každá dobrá vlastnost zveličuje, každá chyba zamlčuje? Ale takové tendenční barvení dějin chápavější duch brzy prohlédne. A co s panovníky zlými? Má ty učitel tendenčně pominouti mlčením, nebo dětem je v pravém světle ukázati? Jisto je, pánové, že naše mládež si z takových dějin praktického užitku neodnáší, leda že líčením těch politických úskoků a válečných vražd na myslí sesuroví, o panovnicích nabude střízlivějších pojmů než snad dříve měla a z chodu dějin takových sezná tu smutnou pravdu potvrzenou, že moc přemáhá právo, že lidské náruživosti bují mnohdy u panovníků více než u prostých lidí a pod.

Vizme ten zeměpis! Co tu mnohdy povídání o známých věcech z okolí, které mládež často lépe zná než učitel sám, jaká tu spousta jmen cizích zemí, hor, řek, měst atd., s nimiž dítě neví co počíti a pamatuje si je potud, pokud má před očima — mapu. Co tu povídání o různých ústavech a budovách v tom kterém místě, třebaš by blízký čas způsobil v těch datech podstatné změny! Jaký prospěch, sebe menší, má a může míti dítě naše z toho, zví-li, které hory jsou v té oné zemi vzdálené, jaká tam půda, povětrnost, který nerost tam se vyskytuje a p.?

Jisto je, že i takové učivo nemůže mít pro mládež naši valného užitku a zájmu, i vymizí brzy z paměti dětské jako mrtvě nahromaděná učenost. A takových vědomostí, na pohled pěkných, ale — střízlivě souzeno — nedůležitých, nepotřebných se v našich školách leda kde podává dětem až k omrzení, při čemž mládež se nudí a učitel mučí. Nedivme se pak, jestli občané, totiž rodičové naši v tom nevidí pokroku vzdělání a zájem jejich pro školu sem tam valně chladne. Jsouf jako vzdálenější pozorovatelé školního postupu mnohdy správného a zdravého úsudku.

Že konečně i přílišná přísnost a s druhé strany nedostatek příčinnivosti a mravní povahy učitelovy školu lidu odcizuje, netřeba tuším připomínati.

Avšak není to vždy učitel, který poměr lidu ke škole kalí, je to bohužel často náš lid sám se svým neblahým předsudkem o samospasitelnosti škol německých pro budoucí šťastný (prý!) život svých dětí. Není třeba připomínati si, pánové, ty neblahé následky předsudku toho jak pro mládež českou do těchto škol odsouzenou tak i pro snažení naše v boji proti deroucímu se na nás se všech stran cizáctví. Ale uvažovati třeba o tom, jak tomu odpomoci, jak tento bludný předsudek našeho lidu se zdarem vyvracet a potírat, aby jednou již za své vzalo řádění politických paedagogů a lovců dušiček českých pro účely odnárodňovací. Ale jak toho docíliti?

Mám za to, pánové, že jedině vítěznou soutěží školství našeho se školstvím německým na celé čáře. Musíme se zasaditi o to, aby rozvoj a pokrok našeho školství bral se samostatným směrem a odpovídal co nejlépe jak skutečným praktickým potřebám života našeho lidu, tak i též jeho ideálnímu snažení. Časy naší duševní odvislosti od školství německého již minuly, na nás je vytvořiti svou samorostlou vychovatelskou vědu slovanskou, arcí v mezích platných nařízení, zároveň však přemýšletí a pracovati stále o tom, jak bychom naše národní školy učinili nejlepšími průpravami pro dokonalejší život, jak bychom naši mládež českou vysílali do života co nejschopnější každé konkurence s německou mládeží, nebo jen výsledkům naší poctivé národní práce zbloudilí rodiče časem uvěří podle moudrého přísloví „po ovoci jejich poznáte je“.

Není zde místa, vykládati blíže program takto uspořádaného školství; nicméně chci tento aspoň ve hlavních obrysech nastíniti, ponechávaje našim krajinským jednotám a vůbec i snaživým jednotlivcům provedení detailů a částí.

Činíce si podrobný seznam učiva, neberme vše, co dosavadní (ač zastaralé) osnovy k výběru podávají, ale činme výběr našim skutečným poměrům odpovídající skoumajíce bedlivě, jakou praktickou nebo i ethickou cenu to které učivo má pro život našeho lidu. Když jsme si dobře byli uvědomili toto, neopomínejme též učení přiřaditi tak, aby tato cena byla v nějakém ohledu zřejmou, jak už ve školském, tak i v rodinném životě mládeže naší. Není řádným vychovatelem ten, kdo nauky rozsívá, aniž všímá si jich výsledku. Dobrý hospodář nejen zasívá, ale žádá i sklizně.

Ve příčině jednotlivých učebných předmětů školy obecné není dosud ještě jednotné myslí mezi učitelstvem a nejméně už docela dbá se poměru jejich k národnímu účelu obecné školy. Tak jsou mnozí učitelé, kteří o náboženské učení ani zavaditi nechtějí, ponechávajíce je zcela duchovenstvu; jiní opět byli by i pro úplné odloučení školy od náboženství. Pánové, mám za to, že obojí je chybné. Já si slovanské národní školy bez náboženského vyučování dobře mysliti nemohu, věda, že

právě zbožnost byla vždy význačnou známkou povahy našich předků a byť nic jiného, tak už stkvělé postavy Husa a Komenského, neméně též i Jednota Českobratrská jsou a zůstanou ozdobou naší historie.

Otázka bezkonfesijní školy není původu slovanského a nesrovnává se s duchem dějin našich.

Nicméně jedním nedostatkem trpí náboženské vyučování v našich školách a to jest: mnoho dogmatiky a málo mravouky, mnoho suché vědy theologické a málo srdečné a upřímné mravní sebekázně. Stalo by snad za pokus, v tom ohledu apelovati na naše národní duchovenstvo a kdyby tento krok sklamatí měl, buďmež sami, pánové, při každé vhodné příležitosti pěstiteli mravních zásad a charakterů slovem i — příkladem. Mám za to, že tím výchově mládeže naší a tím i lidu samého nesmírně prospějeme, nebo národ zdravého mravního jádra není nikdy ztracen a má jistější budoucnost než jiný, který snad náhodou jej předčí číselnou převahou a bohatstvím. Nelekejme se, pánové, výtky zpátečnictví od jistých moderních kruhů, které v duševní mělkosti své holdují jen běžným názorům a míjící modě, ale pamatujme, že práce naše vychovatelská není pro okamžik, ale pro celý život mladého pokolení.

Chopíme-li se ethické výchovy sami, pohneme brzy k tomu i naše duchovenstvo.

Druhé důležité učivo škol lidových jest řeč mateřská. Netřeba snad připomínati, že právě tento předmět vyžaduje za našich časů národního protivenství zvláštní péče učitelovy. A v čem má tato záležeti? Snad v hojnějším ještě učení mluvnickém? Nikoli, pánové. Mám za to, že blíží se již čas, kdy tento zbytek z doby scholastické vymizí z našich škol a učení jazyku půjde praktičtější směrem. Než nač bych už teď váhu kladl, jest požadavek: Učitelé český, dbej čistě, správně, plynne i libozvučné mluvy národní vždy a všude, počna s analfabety a konče s chovanci školu opouštějícími. Nezapomeň při tom činiti pozorna na místní nářečí, ne abys je potlačoval, ale jeho poměr (podřízený!) k jazyku spisovnému vysvětlil. Sbíрка místních dialektických výrazů by rovněž nebyla na škodu. Vedle správné mluvy české při všem vyučování školním dbej učitel také ukázek z krásné literatury a dějin písemnictví národního, které tak úzce spojeny jsou s politickými dějinami národa vůbec.

Pilné pěstování krásného slohu rozumí se samo sebou. Podrobnější sbírka sem spadající látky učebné jest nevyhnutelnou. Přírozeným požadavkem též jest, aby národní učitel měl nejen důkladnější znalost literatury národní, ale i některé pro lid významnější plody její, aby škola i domácnost jeho ozdobena byla podobiznami velikánů národních a těmto podobiznám zjednával přístup i do rodin našich. Zasluhují toho věru! Konečně nebudiž učitelé za těžko sbíratí mezi lidem i jinde lidové zkazky, přísloví, říkadla a p., je studovati a mládeži jako drahý odkaz moudrosti předků a jich lásky k mateřštině předváděti, ji vhodným způsobem na útisky naší řeči a národnosti v životě pozorny činiti a jim nezdolnou lásku a oddanost k ní vštěpiti pro celý život. Kolik našinců stalo se hnusnými odrodilci jen — z nevědomosti a nedostatečného vychování školního!

Mládež naše musí učením mateřské řeči své býti uvědoměna o svém původu, o kráse a bohatství svého jazyka, o povinnosti, jemu věrnou zůstatí za všech okolností a nikdy jej nehyzditi lámáním němčiny bez potřeby aneb užíváním sprostých, cynických výrazů. Učitel neopomeň též poukazovati častěji a ve vhodné chvíli na přednosti českého jazyka oproti

cizímu, na příbuznost jeho k jiným jazykům slovanským, z nichž jmenovitě slovenštině jako češtině nejbližší věnujž pozornost celou a potírej předsudek mnohých našinců proti lidu slovenskému.

Třetí důležitý předmět školy národní jest dějepis. Poukázal jsem již výše na chybný směr, jimiž se toto učivo dosud bere dle učebních osnov našich a jimž se skutečné výchově mládeže naší žádné dobré služby neproказuje. Mají-li dějiny míti na mládež naši umravňující vliv a v ní budití jak národní sebevědomí, tak i lidskost vůbec, nesmějí býti prostou historií panovníků, vojevůdců a válek i politických zápletek dvorních, ale skutečnou historií lidu samého: jak za různých dob žil ve vlasti své, jaké pokroky činil v osvětě a práci, jakých nehod a strastí bylo mu přestáti, jaké chyby to byly, které mnohé strasti tyto zavínily, jaké znamenité muže a ženy ze sebe vydal, kteří každému z nás mohou býti příkladem k následování, ani z prostého stavu vyšli a prostředky i nám možnými svůj úkol byli provedli. Mládež má z dějin poznati povahu svých předků, příčiny jich dočasné slávy nebo úpadku. Tedy nikoli vysoká politika, ale kulturní život lidu dle různých dob a stupňů budiž střediskem učení dějepisného.

Než nestačí jen učení toto omeziti na školu, ale hledme jemu zjednati přístup i do rodin, hlavně spolkovými přednáškami, anto u dospělých dojiti může spíše praktického užití. Prostonárodně psané dějiny národní měly by vedle bible a postilly býti v každé domácnosti české rodinným inventářem. Jedině důkladnou znalostí kulturních dějin předků lze národní myšlenku dáti v lidu pravý posklad, nebo ten najde tu správný důvod pro lásku ku své národnosti a k hájení jí proti nátiskům nepřátel a falešným naukám nihilistických, kosmopolitických, beznárodních proroků.

Pakliže už tím vykoná učitel mnoho pro uvědomění národní v lidu, budou jemu ostatní předměty učebné vhodným doplňkem.

Vizme na př. učení zeměpisné. Pouhým výpisem jmen a statistických údajů měnivých není ovšem mládeži v ničem zpomoženo. Má-li věda ta nabýti zajímavosti a praktického užitku, musí zabývatí se více líčením přírody a života lidu v různých krajích, polohou od sebe se lišících. Jiné poměry jsou v kraji Beskydském, jiné na Kravařsku, Valašsku, Slovácku, Hané, Šumavě, Rudohoří, Krkonoších, Polabí nebo na Slovensku. Vzájemným přirovnáním těchto vytvoří se v mysli mládeže pravý obraz naší vlasti, a předvede-li učitel i zajímavé kraje cizí, může tím způsobem zdravý úsudek o světě vypěstiti. Na jednu však věc dovolil bych si upozorniti. Stává se leckde, že učitel, chtěje vzbuditi ve mládeži větší zájem pro zeměpis, líčí jí cizí kraje jako nějaké eldorado, proti němuž domácí kraj vyjímá se jako nejvšednější kus země, nebo docela jako pravé slzavé údolí. Není pak divu, když tím v mládeži pojem vlasti zastíní a vzbudí v ní a tím i v lidu samém zálibu a touhu po cizině, podněcuje takto nevědomky třebaš chuť k vystěhovalství krajanů do ciziny. To však není nijak v zájmu národním, aby mladé, schopné síly vlast opouštěly, hledajíce v cizině nejistou existenci a činíce ve vlasti své místo — cizincům! Proto učitel vediž si při učení zeměpisném obezře. Líče cizí kraje a jejich krásy i přednosti, neopomeň též důkladně poukazovati na jejich stránky stinné, jako: nepříznivé podnebí, nevzdělanost obyvatelstva, nedostatek obchodních prostředků, nepříznivé státní zřízení a společenské poměry, nebezpečí různá cizinci všude hrozící a p. poukazuje při tom zároveň na výhody, jaké našinci poskytuje život ve spořádané vlasti, uprostřed krajanů nám jazykem, mravy, náboženstvím, způsoby života rovných, uváděje též četné příklady vystěhovalecké bídy, nebezpečí, sklamání a zoufalství — k výstraže.

Vedle vlastivědy je to dále zpěv, kterým na národní výchovu můžeme platně působiti. Jak mocný účinek má zpěv na mysl člověka, netřeba vykládati; nám českým učitelům stačí už to faktum, že zpěvnost byla ode dávna a je dosud význačným rysem povahy slovanské, jako též žádný druhý národ evropský nemá tolik písní, jako národ slovanský. V našem národě prý v poslední době zpěvnosti ubývá, čehož vinu kladou jisté kruhy na školu. Nám ovšem známo, že vina leží ve změně bývalých idyllických poměrů na venkově a v nivelisující kultuře západní, jmenovitě v průmyslových krajích; nicméně budiž péčí naší, bývalou zpěvnost v lidu buditi a pěstovati, ne však zpěvy umělkovanými, které se v lidu nikdy neujmou, ale těmi prostými kvítky národní poesie, které tak ze srdce k srdci jdou, tak snadno se pochopí a při vši své jednoduchosti tak hluboký smysl mají, tak dobře úzký poměr života lidského k životu přírodnímu vystihují a z pokolení na pokolení přecházejí nikdy nestárnouce! Nezapomínejme při tom i na naše zpěvy církevní, ty vážné a dojemné chorály a písně náboženské, které kdysi při prvním křopění na vsích se v rodinách ozývaly ku chvále Tvůrce. Pánové, člověk nemusí býti žádným sketou ani pobožnístkářem, aby umravňující vliv jejich na člověka uznal a cítil. Náš moderní věk má sice pro ně jistý posměšek, ale ptejme se opravdově, co nám v náhradu za ně už dal. Lid buď se chytil nechutných odrhovaček a dvojsmyslných, smyslných popěvků z městských fidlovaček nebo — zamkl se.

Konečně radí se nám z jistých kruhů, abychom v našich školách pěstovali i zpěv německý, jako doplněk učení druhému jazyku. Podivná to rada! Slyšel už kdo z nás český zpěv ve škole německé? Ach, pánové, toho se sotva dočekáme. Vždyť pro český zpěv i jen na soukromých místech byli už nastávající učitelé čeští profesory státních ústavů učitelských insultováni, pro český zpěv pronásleduje německý lid české vojíny, dělníky i — děti! Je prý to prostá provokace, urážka německých krajanů, a proto prý, lide český, umlkni!

A v odvetu za to popřejte učitelé čeští zpěvu německému místa ve svých školách národních, šířte ho v českých obcích i rodinách k vůli — pokroku a míru v zemi! Mám za to, že k tomu se žádný poctivý, národní cti dbalý vychovatel český neodváží, nebo účel toho není ani vychovatelský, ani praktický, nýbrž čistě — germanisační.

Národní moment uplatniti se dá i při psaní, kreslení a ručních pracích jako počátcích umění lidového, nebo má tu učitel příležitost poukázati mládež na krásné a umělecké vzory starého umění národního, jaké samostatná osvěta předků během věků byla vymyslila i vypěstovala. Jak bídne jsme do nedávna byli na tom! My pro školy sháněli cizí vzorky kreslení, psaní i ručních prací ženských, osvědčující takto nevědomky svou chudobu, svou závislost na kulturní práci cizí, zatím naše slovanské vzory umění ležely buď zapomenuty ve starých truhlicích, nebo skupovány byly pro cizí musea, aby se cizina světu našim peřím chlubila, vydávajíc je za své.

Zbývá ještě ve škole věda přírodní. Jakou důležitost tato věda má pro pokrok národa našeho, nelze tu krátkými slovy ani oceniti. Jeť ona základem všeho racionelního hospodářství, všeho průmyslu i obchodu, otevírajíc duchu lidskému nevidané jindy dráhy pokroku a poskytujíc prostředků k poznání světa viditelného i neviditelného, rozšiřujíc duševní obzor člověka poznatky pravdy a krásy, potírajíc bludy a předsudky, zpříjemňujíc život lidský v každém směru. Pro náš národ speciálně má dalekosáhlý význam v boji našem národohospodářském s mocným Němcem a proto nemůže vědě přírodní v národní škole české nikdy dosti času a práce věnováno býti. Po jazykové pak stránce je učení to způsobilé obohatiti

mládež a lid náš rozsáhlým názvoslovím, čímž jen jazyk náš nesmírně získati může na svém zdokonalení.

Obširněji o významu vědy přírodní pro národní výchovu mládeže pojednati chci jindy, nebo mám za to, že je to nevyčerpatelná studnice pojmů i věcí, zjevů i tajemných sil, jež poznávati a oceniti teprve počínáme. —

Tolik, pánové, stručně, co se týče národního působení českého učitele ve škole samé.

Než úkol náš není tím ukončen. Nestačí zajisté nijak dobrému hospodáři jen síti, zahradníkovi jen štěpovati a sázeti. Oběma třeba jest prvé půdu pro setbu a šlechtění připravovati, kypřiti a hnojit. A totéž čeká i nás učitele. Třeba nám mezi lid jíti, jeho život a poměry pozorovati, jeho povahu a potřeby poznávati, naskytující se sem tam předsudky proti vzdělání a škole vyvracet, sem tam i pomocnou rukou přispěti, poraditi, potěšiti, aby lid důvěry v učitele nabyt a jemu rád a z přesvědčení své děti svěřoval, o školní práci se zajímal a tak propast, kdysi a dosud leckde mezi rodinou a školou zející, vyrovnána byla. Práce takové je v každé obci školní zapotřebí, dvojnásobně však tam, kde cizí duchamorna místo nebo vedle národní školy národní pokrok a život mládeže i lidu otrávit usiluje. Víme zajisté, jak germanisační živly v našich obcích pramálo vybíravý jsou v prostředcích svých, aby dotěrnému zpupnému cizáctví dopomohly tu k vládě a český lid odloudily poctivé škole národní. Věru v takových obcích třeba je národního vychovatele železné síly, zlatého srdce a nezdolné, vytrvalé práce, který se neleká ni zloby nepřítelů, ni nevděku vlastních lidí. A když takto zkyprěna či připravena v lidu půda pro národní výchovu školní a učitel své dílo, svůj úkol ve škole vykonal, ani tu ještě není čas pro klid a pohodlí.

Vizme zahradníka, an šlechtěnce své odeslal do světa, t. j. odevzdal konsumentům. Zajisté neopomene, má-li je na blízku, časem se na ně podívati, jak prospívají, jaký užitek nesou. Jeť to přece jeho chlouba!

A tak i učitel. Vyslav chovance své do světa, zajisté bude zvidati časem, jak si tam počínají, jak se nauky jim vštěpené a zásady vnuknuté osvědčují, jaké ovoce práce jeho školní nese. Vždyť nezáleží tolik na tom, co a kolik člověk ví, ale více na tom, co chce, a jak se v praktickém životě jeví. A proto nemůže učitel vyhýbat se stykům s občany, rodiči i s bývalými svými chovanci. Vždyť nejednen z nich bude snad i nyní po jeho slovech toužiti, nejednen bude i nyní jeho rady zkušené potřebovati.

A což kdyby ten onen přicházel v mravním nebo národním ohledu na scestí? Nebude tu učitel míti příležitost svou autoritu, svou radu, svůj bývalý vliv mravní na něm osvědčiti, aby ho včas zachránil? A lid vida, že učitel zůstává jeho přítelem i mimo školu, hlásí se k němu jako krajan ke krajanu, jako Čech k Čechu, nemůže zůstati chladným a nedůvěřivým, nemůže ho vítati odměřeně, jako vítá právem cizince nebo upjatého byrokrata, ale musí lásku spláceti opět láskou.

Nelze si, pánové, mysliti národního učitele, který by se v působišti svém nepřizpůsobil životu občanskému, arci pokud to s vyšším jeho stanoviskem se srovnává, aby vida na př. národní, politický, neb i společenský útisk občanů, ať je to odkudkoli, nestanul na jeho stranu proti utlačovatelům, řka: I já patřím k lidu a jsem hotov jeho zájmy zastávati!

Kdyby lid náš takové národní učitele byl míval jindy, nemuselo to nikdy dojiti k nedůvěře mezi ním a národní intelligencí, nebyla by ani vznikla ta osudná fráse o tak zvané „panské řeči“ u nás, nebo na té nese hlavní vinu intelligence venkovská. —

Že však učitel národní, bera čilý a opravdový podíl na osudech lidu, přimkne se i k církevnímu, t. j. náboženskému životu jeho, netřeba snad dokládati. Nemíním tím nijak, aby stal se farizejským pobožnůstkářem v očích lidu, ani aby účastnil se pověrečných zvyků a obyčejů sem tam ještě panujících, tím by si vážnosti věru nezískal. Ale osvědčovati náboženství lidu mravními činy, býti živým dokladem toho, jak pravé náboženství dá se v čistě ethické formy vpraviti a člověka dokonalým učiniti, toť nejvznešenější úkol národního vychovatele českého. V ohledu tom mohou nám velikáni naši: Hus, Komenský, Havlíček atd. býti dobrými vzory.

Avšak učitel národní nebudiž jen mezi lidem jako prvním občanem co do mravního života společenského, on pracuj také pro jeho všestranné povznesení duševní a mravní.

Dnes, kdy spolkový život v obcích našich tak čile se probouzí, má učitel nejlepší příležitost býti vedle svého povolání školního i učitelem dospělých, jmenovitě pak mládeže škole odrostlé.

Znaje poměry obce své a třeba i okolí svého, uprav si v prázdné chvíli thema pro přednášky lidové, ne nahodile, ale soustavně probíraje jednu užitečnou vědu za druhou, aby takto cyklus přednášek jím pořádaných byl dobře organisovaným celkem, doplňujícím vzdělání lidu všestranně a přece užitečně, prakticky, bez zbytečné, nezáživné učnosti, před níž lid náš utíká, a to snad právem. Kladu velikou váhu na to, aby učitel ve spolecích koncentroval co nejvíce mladých lidí, a to nejen proto, že starší pokolení se s naším národně pokrokovým ruchem už sotva smíří, majíc své ustálené názory a zkušenosti, jichž si vzíti nedá. Ale ti mladí, toť náš budoucí svět a národ, ti vyrostli v ovzduší našich myšlenek, mohou býti i nejlepšími pomocníky při jich provádění. Však známo i o květinách, že se kloní více slunci vycházejícímu než zapadajícímu!

A jakým směrem jest nám, pánové, při vzdělávání lidu se bráti? Vodítkem budiž nám myšlenka: „mravní i hmotné povznesení lidu.“ Chceme přispívati ku zlepšení hospodářství a živností našich, aby lid náš, zbaven jsa poněkud bídy a starosti o chléb, mohl se i k vyšším zájmům vznésti a lepší, mravnější, svobodnější život vésti, aby zhostil se brzo již své slovanské otrocké povahy a předsudku nad jiné neblahého, že národnost za nic nestojí a jedině v odnárodnění svém může najíti lepší budoucnost.

Tu dlužno všechny páky nasaditi a lid slovem i příkladem přesvědčovati, že odnárodnění je záležitost politická, nemající s blahobytem a štěstím jeho žádné spojitosti, naopak jej snižuje, vidí-li pokrok lidský, pokrok národní v politické porobě národu jinému. Učitel neustaniž předváděti lidu zásady, jimiž se pokrok blahobytu řídí a spravuje, příklady šťastných našinců, kteří bez němčiny ve světě cíle svého dosáhli, a opět jiných, kteří přes svůj německý nátěr zůstali jak se říká na suchu, nikam dál to nepřivedli ve světě.

Stačí též poukazovati na chudý život lidu ve mnohých krajích německých a na zámožnost krajů českých, aby zjevno bylo, že jazyk německý nemá v sobě žádné čarovné moci, ale že jen otevřená hlava a pilná ruka pojišťují člověku štěstí, pak-li jen poněkud máti země svých darů popřává.

Vedle přednášek spolkových otevírá se vzdělávací činnosti učitelově jiné pole, to jest: novinářství, písemnictví, literatura. Pánové, to slovo „novinář“ nemá ledakde právě pěkný zvuk a mnohý, jmenovitě na vsi, kde z místních dopisů snadno lze uhodnouti původce, prošel už tím způsobem zkoušku ohněm nenávisti, zloby a protiventství.

Než to nematiž nikoho. Je to práce záslužná a užitečná. Znáám, pánové, celou řadu občanů, jichž jazykové a realní vzdělání z bývalé trivialní školy je prachudinké; ale mluďte dnes s nimi, kteří po leta čtou své noviny, a srdce vám zaplesá nad jejich zdravým úsudkem, nad zájmem, jaký pro veřejné poměry národní jeví, nad způsobem, jakým svůj národní jazyk ovládají. A kdo přivodil tu změnu? Nikdo jiný než noviny, psané většinou učiteli. Ejhle, jak tu učitel novinář stává se vychovatelem lidí dospělých, aniž tito vědí, komu za své národní a občanské vzdělání děkovati mají. Ano, dnes jsou noviny druhou školou života, školou pro dospělé, pro národ.

Nemá-li to býti popudem na dráze nastoupené setrvati, své nejlepší vědění a umění věnovati národnímu novinářství, této škole občanů dospělých, kteří by jinak rad jednotlivců si nevšímli? Věřme, pánové, že hřivny sem uložené ponese časem úroky. Lid náš nejen nabude národního vědomí, on bude i v každém jiném ohledu mravně sesílen v soutěži s protivníky svými. —

Než nestačí nijak, aby učitel slovem i písmem budil v lidu a mládeži vědomí národní, aby jen poukazoval na to, co jsme kdysi byli, ale dlužno věsti je vhodným způsobem a při každé příležitosti k poznání naší přítomnosti, našich nynějších potřeb. Sebe slavnější minulost předků nezachránila by nás žijících od úpadku, kdybychom si hověli jen v upomínkách, nesúčastnili se závodu v nynějším ruchu světovém. Kdo se ptá dnes po tom, co bylo jindy? Kulturní práce a síla národa poráží vše co slabšího, netáží se na jich historická práva a desky pergamenové, ona rozhoduje dnes o zákonech, tyto si po přání svém mění i ruší. Jen jeden příklad za mnohé jiné:

Historické i voličské právo dává českým rodičům moc rozhodovati o lepší výchově jich dětí. A hle, co to právo prospěje proti bezohlednému násilí mocného německva na příklad v Prusku nebo i na mnoha místech Rakouska? Znáám je přece výrok jistého politika rakouského, že „každý národ požívá tolik práv, na kolik jeho moc stačí.“ A dějiny všech časů, ani přítomnosti nevyjímaje, dávají mu za pravdu. I dosud ještě platí: „Moc jde na právo“.

A protože tato moc podmíněna jest duševní, mravní i hospodářskou převahou toho kterého národa nad jiným, jest i lid náš věsti tak, aby nezůstal za jinými. Proto i práce učitele národního musí se tímto směrem bráti důsledně a cíle vědomě.

Avšak ještě na jednu věc chci poukázati, pánové! Chceme bojovati proti onomu neblahému předsudku našich lidí, že prý bez trochy němčiny by nebyl ničím. Předsudek ten je na mnoze pochopitelný. Vidi-li se v německvu vše vzdělané, bohaté a mocné, tedy jakýs prospěch časný, nemá-li naproti tomu vlastní národnost na pohled nic vábivého, žádoucího, nic milování hodného, ale jen ponížení, chudobu, všednost, proč by netoužil našinec po tom cizím pozlátku? Za zevnější leskem a štěstím jdou přátelé.

Ale úkolem vychovatele jest, hledati a hlásati pravdu i věsti k ní jiné. Má-li si mládež česká (i lid) svoji národnost zamilovati, předvádějme jí stále její dobré stránky, její zásluhy i velikost, přednosti i jistou budoucnost, nad níž tak mnozí zoufají. Ukazujme mládeži na příkladech dějin, jak i mocné a veliké státy a národy časem neušly úpadku, ale pohlceny byly vlnou času proto, že zbudovány jsou na hrubé moci a opustivše zákon mravní a spravedlnost, pozbyly pevné půdy pod nohami, zatím národové menší sice, ale na půdě mravnosti a spravedlnosti stojící se udrželi. Nemůže-li se národ náš chlubití politickou mocí a bohatstvím hmotným, ať

vychovatelé jeho pracují k tomu, aby chlubití se mohl mravní silou a velikostí, aby měl šlechetné a pevné karaktery, aby milá a spanilá povaha zdobila každého jeho syna a dceru a tak národnost naše stala se výchovou úcty i milování hodnou ve světě.

Odchovanci naši mají býti tak vzděláni, aby nejen v pozdějším věku dělali vychovatelům svým čest, ale aby i schopni byli vítězné konkurence s mládeží německou v každém ohledu, aby stali se živým dokladem a důkazem toho, co zmůže pravé národní vzdělání školou národní, aby byli živým dokladem toho, že pravé vzdělání lidu nemá nic společného s jeho odnárodněním, aniž podmíněno je osvojením si cizích jazyků.

Učitel národní budiž jako včela, která z různých květin sbírá šťávu, ale tuto teprve upravuje k potřebě člověka ve sladký med a užitečný vosk. Národ náš má se prostřednictvím učitelstva státi účastným všech duševních vymožeností jiných národů, rozvíjeti tak duševní síly své, šířiti tak duševní obzor svůj, i zlepšovati a příjemným činiti život svůj, aniž by za cenu těchto vymožeností zadati musel něco na své národní samostatnosti. Tak osvojí si praktické a všelidské vzdělání, které však neznamená negaci myšlenky národní, ale tuto přece zdokonaluje, zpovšechňuje, zušlechťuje. Uvažujme, pánové, kam by milý náš národ dospěl, kdyby tím směrem národní učitelstvo bez výjimky si vedlo při práci své. Jistě by naše školy staly se dobrými strážkyněmi mládeže i národa proti sebe násilnější politice odnárodnovací. Lid náš rostl by duševně i mravně v nezlomné a přece šlechetné povahy s heslem na rtech: Nedej se cizinci, česká hlavo!

Ale bohužel jest mnoho mezi námi takových, kteří tak nečiní. Co tu zevšednělých, národně otrlých, sobeckých i daremných povah, jimž povolání jejich jest prostým zaopatřením nebo i prostředkem ku kariéře osobní za každou cenu! A lidé tito působí často na nejdůležitějších místech, kde od školy závisí téměř vše! Máme-li je zváti milými kolegy a s nimi se spolčiti, jak prý tak zvané „stavovské vědomí“ káže? Zajisté nikoli, nebo jich působení je opakem našeho lepšího přesvědčení a našich zásad.

Máme snad k jich zhoubné národní činnosti nečinně přihlížeti? Nikoli, důslednost žádá ji paralysovati činností národní. I tam najdeme občany, kteří práci jich germanisatora těžko nesou a zoufale rozhlížejí se po pomoci odjinud. Podejme jim tuto pomocnou ruku a zjednávejme i tam zásadám svým platnost. Zkušenost učí, že i tu dobrý výsledek je možný. Vždyť slavný Mazzini dí: Nikdo z nás nemá žiti a pracovati jen pro sebe o své, ale bojovati povinen jest proti bezpráví, bludu, předsudku a sobectví, kdekoli je stihne, ku prospěchu bratří, kterážto povinnost trvá po celý život náš.

Nestavíme se proti učení se cizímu jazyku, kde toho praktická potřeba káže a poměry školní dovolují, ale stavíme se proti takovému pěstování cizího jazyka v našich školách, které cílí k poněmčení školy, stlačuje pěstování mateřštiny takřka na druhý stupeň, staví němčinu na místo první, vynášejíc ji do nebe, a která konečně ze školy samé dere se drze do obce, společnosti, autonomních úřadů a i do rodin českých. Takový postup němčiny není už žádné vzdělání, to jest německá politika, která v naší české domácnosti nemá žádného práva a proto potírána býti musí důsledně už v zárodku svém. Ona je to, která lid český zotročuje a v našich krajích šíří německé politické pytláctví; ona je to, která pod pláštěm domnělého pokroku živí v lidu nevědomém neblahý předsudek o nízkosti jeho původu a místo skutečného vzdělání věcného a mravního podává mu prázdnou skořápku ponoukajíc lid k nevážnosti sama sebe a

k pohrdání se svým poctivým já. Ji tedy potíráti bezohledně, kdekoli ji stihneme, lid český vésti k pravému vědomí své důstojnosti lidské, která hlásá rovnost a bratrství národů, budiž úkolem národního učitelstva.

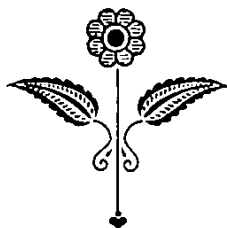
„Jak vznešená to myšlenka“, dí opět Mazzini, „vdechnutá nám citem povinnosti, když mladistvá duše, neznající uspávacího pohodlí ni otrocké bázně, prostá sobectví a všední, nízké vášně, volně rozhlíží se po horách budoucnosti, které anděl nadšení ozařuje paprskem svým, a k tomu vytrvalá práce za uskutečněním této myšlenky, práce pěstována v poměrech nepříznivých, jako ve chvílích vzácných, které jsou hodny celých věků! Takový život má cenu, ten jedině člověka povznáší, za tuto cenu kráčí on rád za svým ideálem, co mu po všem ostatním?“

Budiž, pánové, cíl tento i naším programem, naším posláním národním!

Čas kvapí rychle ku předu, léta naše plynou jak voda a než se nadáme, první šediny, první vrásky připomenou nám bližící se stáří, kdy s ochablými silami toužiti budeme po odpočinku. Kolik učitelů odešlo již z působiště svého mezi lidem, aniž hlubší stopy práce své zde byli zanechali, a to jen proto, že národní myšlenka byla jim fantomem, osobní prospěch a požitek vším.

Odešli jedni přesyceni všedními požitky, odešli jiní s nahromaděným jměním, odešli třetí nesouce na čele kletbu poněmčovatele, hrobaře svého lidu. Ale jen ti, kdož vychovatelské své povolání dobře pochopili, odcházejí s blahým vědomím vykonané povinnosti. Nenahromadili snad jmění, neužili pohodlí, ale žijí u vděčné paměti bývalých chovanců a spoluobčanů svých, kteří jim žehnají, připravivše i nástupcům svým místo čestné a důvěru lidu.

Následujeme jich, pánové, i my!

K boji o školu.

Sděluje *J. M. Kadlčák.*

Nedávno bylo nám slyšeti rozhorlené bratry, jak odsuzovali druhy v povolání proto, že hájí zásadu: pro děti křesťanské školy křesťanské, pro katolíky školy v duchu katolickém řízené. Aby naše snahy snížili, nás potupili a od hnutí odvrátili, vybájili strašáka, že prý chceme učitelstvo v porobu vydat kněžstvu a domáháme se z nízkých pohnutek školy konfesionální takové, jakáž byla v druhé polovici století předešlého.

„Jsme katolíky — nebojujeme proti náboženství — potíráme jenom klerikalismus“ — hlásali a hlásají dosud obranci a zastanci oněch proudů, jež začaly s heslem: náboženství je záležitost soukromá, a skončili „svobodným myslitelstvím“, kteréž popírá netoliko křesťanství, nýbrž i Božství vůbec.

Že k těmto koncům hnutí liberalistické dojiti musí a že vyspěje v novopohanství, ba dospěje k čirému atheismu, bezbožectví, předvíдалa družina soustředěná v Katol. spolku učitelském a v tom se nedala másti ani hrubými útoky až s násilím hraničícími, ani úšklebky a pohrdáním.

Velká část učitelstva českého však nepostřehla, oč jde. Nepostřehla, že nová doba ohlašuje se rudými červánky socialního demokratického, kterýž

v důsledcích svých je negací všeho, což křesťanství lidstvu vybudovalo; je negací společenské soustavy, na křesťanské rodině zbudované.

Oslněna blýskavými frásami a hesly vábivými vidí v hnutí katolickém nectné otročení, zpátečnictví domnělé, překážku rozvoje a zušlechťení lidu, a proto záslužnou vidí v tom a ušlechtilou snahu, když všemi prostředky hnutí katolické, totožné s tím „klerikalismem“, ze slovníku liberalistického, netoliko dusí a potírá, nýbrž i nositele a zastance hnutí křesťanského pomáhá ubíjeti mravně i hmotně.

Že tím slouží negaci křesťanství a šíří bezvěrectví, popírají — právem, neboť netuší, oč vlastně se jedná. Proto nic nenamítají proti druhům a psancem neprohlašují, když se učitel hlásí k sociální demokracii, průpravným směrům k bezvěrectví miřícím, nýbrž za heslem „náboženství je soukromá záležitost“ jako za bludičkou se ženouce, potírají jen domnělý klerikalismus.

Abychom ukázali, oč vlastně se jedná v boji o školu a výchovu a tím zapudili chmury, jež zatemňují duševní obzor tak mnohým jinak v zásadách k našemu směru se klonícím, uvedeme stručně názory, jakéž tlumočeny na sjezdě bezvěreckých obcí letos v Děvině konaném a programové zásady sociální demokracie mezinárodní, jež vytknuty v odpovědi tisku sociálně demokratického v polemice s výtkami jmenovaným sjezdem učiněnými.

Bezvěrcové vytkli socialistům, že s heslem „náboženství je soukromá záležitost“ provádějí pokrytecké licoměrnictví, neboť důsledný socialista prý musí býti bezbožcem — atheistou. Listy socialistické rozhodně odmítly výtku. Připouštějí („Pfälz. Post“ v Ludvikshafenách), že se tato zásada zhusta potírá a vyvrací, že není bezvadná, ale „rozumná i účelná“. Jiného významu prý nemá, než lidu ještě neosvícenému socialismus učiniti přijatelným. Program sociální má základy vědecké; věda prý a náboženství jsou však dvě neslučitelné protivy — míní socialisté.

Ostatně prý ani Církev ani náboženství nezdolá socialismu, jakmile pozbudou opory ve státu a společenském řádě. Církev je nejmocnějším pilířem státu a proto ji socialisté potírají. Je však nepochybně a zkušenostmi zjištěno, že Církev nelze vyvrátit ani agitacemi, ani novinami. Má-li býti Církev zničena — a toť poslední cíl všech snah socialistických podle výroku vůdců — pak třeba zničit hospodářský podklad státu a politické jeho úkoly znemožnit, potom již ani Církev prý nebude ohrožovati snah socialistů. Proto je pravý socialista důsledným atheistou, tvrdí zmíněný list v programových projevech a otevřeně doznává, že náboženství lze zničit jenom tenkrát, když názory jednotlivců vyspělých zůstanou nepovšimnuty, a bude se šířit věda; ta prý je nejlepší zbraní v boji proti Církvi a náboženství. Ještě více však přispěje „správné a účelné vedení výchovy dětí, čímž bez hluku a boje jakékoliv náboženství se odstraní. Škola musí v boj proti Církvi, učitel musí býti mobilisován proti knězi (Pfaffen!!) — ale to bude umožněno teprve až „zdravou“ reformou školství kněz a náboženství budou úplně a na vždy ze školy vypuzeni a Církev nebude míti vlivu na školu.“

Toho cíle však dosíci lze jadřným hnutím lidovým, obrodem lidu v duchu programu socialistického a ovládnutím parlamentu t. j. zákonodárství.

Kdyby však již nyní v území katolíků bez obalu a otevřeně tyto cíle se lidu objasnily, pak by zástupy lidu se odvrátily od socialistického hnutí a jeho vliv i moc by pohřbena byla. Proto nesmí v zájmu věci býti měněno heslo „víra je záležitost soukromá“ a tím méně smí býti vynecháno z programu, dokud boj nebude dobojován, Církev zničena, náboženství osvětou a vědou nahrazeno.

Tak upřímně píše vedoucí list sociální demokracie a kárá důrazně „neopatrnost“ bezvěrců, že tak neopatrně odhalují poslední cíle všech bezvěreckých stran a směrů.

Podali jsme věrně programové vývody socialistů za tím účelem, aby jasno bylo na všechny strany, oč vlastně se jedná v tom domnělém boji proti „klerikalismu“ a jaký význam má požadavek již v řadách českého učitelstva namnoze uplatněný: náboženství nepatří do školy, ven s knězem i s katechismem.

Snad stručný tento výťah z poučné pro nás polemiky listu socialistického s vývody sjezdových řečníků bezvěreckých osvětlí mnohým, jaký význam vlastně má naše sdružení a přispěje k správnému nazírání i ocenění proudů, jež se u nás kryjí různými jmény, ale cíle mají totožné: mobilisovat učitele proti knězi, vehnat školu v boj proti Cirkvi v zájmu a službách těch, jichž cílem posledním je rozvrat křesťanského řádu společenského i státu na něm zhudovaného.

Rozvoj paedopsychologie v Sev. Americe.

Není země, ve které by tak horlivě zkoumali duši dětskou, jako v Severní Americe. Zásluha, že toto studium tam zobecnělo, náleží St. Hallovi, jenž nejvíce se přičinil o jeho rozvoj. Učencem ten již na dvacet let pracuje neúporně v oboru psychologie dětské, a učinil z university Clarkovské ve Worcestru ohnisko bádání v tomto oboru.

Většina profesorů psychologie a paedagogiky na universitách severo-amerických, jakož i učitelé těch předmětů v učitelských ústavech, jedině jemu děkují za své vzdělání.

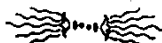
Hall vydal celou řadu prací z oboru psychologie dětské. Větší část těch prací uveřejňoval ve svém časopise „The American Journal of Psychology“ a „The Paedagogica Seminary“. Jeho práce „o oboru duše dětí, vstupujících do školy“ a „o dětském klamu“, přeloženy byly do rozličných řečí. Od r. 1894 vydává Hall každoročně své „Topical Syllabi“, návody to ku zkoumání dětských duší. Na Clarkovské universitě zavedl prázdninové kursy, v nichž hlavním předmětem je psychologie dětí. Na těchto kursech shromažďuje se každoročně na sta učitelův.

Vedle St. Halla horlivým badatelem v oboru psychologie dětské je na téže universitě V. Buruham, ředitel oddělení paedagogického.

Podobně se zdárným výsledkem jako na universitách podařilo se St. Hallovi vzbuditi zájem pro studium paedopsychologické i na učitelských ústavech severo-amerických. Jeho působem naváděl E. Harlov chovance ve Worcestru ku zkoumání duší dětských již r. 1885. Metoda k tomu cíli vedoucí a jím vypracovaná nazývá se „The Russel Method“. Žádá na chovancích, aby pozorovali dítky za rozmanitých okolností: v domě, ve škole, na ulici, při práci, při zábavě, při hovorech mezi sebou, a by o těchto pozorováních činili si poznámky.

U nás paedopsychologii ubíjí nesprávná metoda — neboť učíme, aniž studujeme sílu ducha a možnost jeho rozvoje. Učíme slovům — a litera zabíjí.

(Dle „Rodiny a Školy“.)

ZPRÁVY.

Administrace žádá snažně, aby nedoplatky bez odkladu zaslány byly do Brna na Petrov č. 1.

Z jednání zemských sněmů. Ze Slezska. Poslanec dr. Fr. Stratil podal ve schůzi slezského sněmu 5. října všemi slovanskými poslanci podepsaný dotaz k zemskému presidentu hr. Thunovi jako předsedovi zemské školní rady. Krátkými slovy vyličen tu přímo zoufalý pohled do budoucnosti obecného školství ve Slezsku. Není učitelského dorostu českého ve Slezsku, poněvadž Němci nechťejí, aby národ český měl ve Slezsku své učitele. Okresní školní rady jen s odporem přijímají čekatele učitelství z Moravy a z Čech, ba raději ponechávají místo neobsazené, neb svěří je nezkušené síle, je-li jen ze Slezska; patrně děje se to vše za vědomí, ba za souhlasu vrchní správy školské ve Slezsku, a jde tu o promyšlený plán germanisační. Dotaz poslance dra. Stratila zní: „Na c. k. učitelském ústavě v Opavě byla doposud udělována způsobilost vyučování pro obecné a měšťanské školy s českou vyučovací řečí. Aby kandidátům byla potřebná znalost zjednána, povolán byl na ústav hlavní učitel, který čekatelům pro české školy udílel vyučování v české řeči a jim ve všech předmětech odborné výrazy v české řeči vysvětloval. Letos není ve čtvrtém ročníku ani jediného kandidáta pro české školy, v třetím jest jeden, v druhém jeden a v prvním byli jenom tři čeští kandidáti přijati; ostatní, kteří se o přijetí hlásili, byli při zkoušce přijímací odmrštěni, poněvadž, pokud přišli ze škol měšťanských, byli uznáni v jazyku českém, pokud přišli z českých středních škol, v němčině za nedostatečně připravené. — Proto byly na ústavě vyučování jazyku českému a skvostná metoda přípravy ke stavu učitelskému pro české školy, aby naučené bylo odborným výrazům v jednotlivých předmětech, úplně zastaveny. Z toho následuje, že aspoň v nejbližších 4 letech kandidáti pro české školy nebudou moci dosíci učitelské způsobilosti. Žádáme tudíž J. E. pana zemského presidenta jako předsedu c. k. zemské školní rady o zprávu: 1. Odkud zamýšlí c. k. školská zpráva vzítí pro české obecné a měšťanské školy potřebné síly učitelské? 2. Či domnívá se J. E., že v nejkratší době veškeré školy obecné v zemi tak zúplně budou poněmčeny, že nebude v budoucno ti zapotřebí ve Slezsku učitelů se způsobilostí pro české školy?“

Štýrský sněm přijal dne 9. listopadu zákon o disciplinárním řádu pro učitele, jimž stanoví se pro věci v obor disciplinárního řádu spadající zvláštní trestní senát. Ličení jest ústní, svědci jsou připuštěni, obviněnému možno nahlédnouti do listin. Důležité je též ustanovení, že základem rozsudku mohou býti jen ty okolnosti, které byly obviněnému oznámeny ve vyšetřování nebo při přeličení.

V Tyrolsku přijat byl dne 5. listopadu t. r. nový zemský zákon školský, který sotva bude na prospěch obecnému vzdělání lidu.

Učitelstvo svému inspektorovi. Napajedelská jednota vyslala dne 11. listopadu t. r. čtyřčlennou deputaci, aby odevzdala diplom čestného členství býv. okr. inspektorovi panu J. Jedličkovi, c. k. hlav. učiteli na ústavě učitel. v Kroměříži. Diplomy provedl velmi pěkně kol. R. Šoupal, odb. učitel ze Zlína. Mluvčí deputace vyslovil svému novému čestnému členu jménem jednoty nejpřímější díky za jeho více přátelské a kollegiální než úřední

jednání s učitelstvem sobě podřízeným a zároveň ujištění, že zůstane všem nám stálým a vznešeným vzorem svědomitého učitele, laskavého přítele a upřímného kollegy. Deputace byla přijata panem inspektorem a jeho váženou paní chotí způsobem nepřátelštějším.

Hrozné poměry na Slovensku. Redaktor jediného slovenského listu učitelského, Svetozár Hurban Vajanský, odsouzen byl na dva měsíce do vězení pro článek uveřejněný v „Národních Novinách“. Na čas jeho vězení převezme redakci dr. Jan Mudroň, advokát v Turč. Sv. Martině, neboť v Uhrách nesmí učitel bez dovolení ministra redigovati učitelský časopis, a spolupracovník Burian nedostal na svou prosbu dovolení redigovati „Rodinu a Školu“. — Ministr kultu platí po 100 korun těm učitelům, kteří zvláštní pilnost osvědčili při vyučování jazyku maďarskému.

Učitelstvo slezské bude vydávati od nového roku vlastní „Školský Věstník“, orgán Ústř. spolku českého učitelstva. List bude zasílán zdarma všem učitelům, pokud jsou členy některého spolku. Předem mají býti z programu listu vyloučeny osobní spory, list má veden býti v duchu národním, má pracovati k jeho zmohutnění v českém učitelstvu a býti duševním jeho pojítkem. Redaktorem zvolen byl učitel p. Ad. Sokol z Poruby.

Z jubilejní jednoty lidumilů na Moravě. (Zpráva o řádné valné hromadě, jež konala se dne 8. listopadu 1903 v Besedním domě v Brně.) V zahajovacím proslovu starosta p. zemský školní inspektor Josef Lošťák, uvítav přítomné účastníky, oznámil radostnou zprávu, že Jednotě poskytnuta byla zemským sněmem podpora 7000 K na vnitřní zařízení ochrannovy v Dřevohosticích, a že zemský výbor dodá ústavu tomuto 25 chovanců, z nichž na každého přispívati bude ročně po 360 K. Za tuto podporu vyslovil p. starosta zemskému výboru i zemskému sněmu veřejný dík. Udělení zemské podpory má důležitý význam; zemský sněm uznal, že toho, co Jednota podnikla — zařízení ústavu pro mládež opuštěnou a mravně zanedbanou — bylo třeba, a že ústav, Jednotou zřízený, v em požadavkům vyhovuje.

Jak z obšírné zprávy jednatelské, na valné hromadě podané, zřejmo, ústav v Dřevohosticích vzdělává i vychovává 23 chovanců. Vydržování ústavu umožnily příspěvky členské a dary příznivců Jednoty. Hlavní zdroj příjmů poskytly odbory Jednoty, jichž jest 115, a v nichž jest přes 5000 členů. Mimo odbory má Jednota přes 1000 členů. Kromě toho předsednictvo postaralo se o to, aby příjmy Jednoty i příspěvky mimořádnými se rozhojnily. Zaslalo tedy žádosti k vynikajícím osobnostem, ústavům peněžním a závodům průmyslovým o hmotnou podporu. Akce tato potkala se v mnohých případech se zdarem. Byly to zejména naše záložny, které Jednotu vydatně podporovaly. Všem příznivcům Jednoty vysloveny byly díky.

Dle zprávy pokladní činily veškeré příjmy v tomto roce spolkovém 15.702 K 4 h a vydání 12.667 K 40 h, takže zbylo 3034 K 64 h. Připomenouti dlužno, že tu miní se stav jmění v měsíci květnu t. r., a že hotovost tato od té doby již jest vyčerpána. Přes vše to, že Jednotě dostalo se podpory zemské, bude třeba další vydatné podpory členstva i příznivců, má-li Jednota i na dále se zdarem na poli lidumilnosti pracovati. O tuto podporu Jednota naši veřejnost snažně žádá.

Starostou Jednoty zvolen byl opět za všeobecného souhlasu zemský inspektor školní p. Josef Lošťák, při doplňovací volbě do výboru zvoleni byli pp. ředitel Ant. Váňa, ředitel Edv. Ouředníček, profesoři V. König, Fr. Komárek, inspektor Fr. Charvát a nadučitelé J. A. Růžička a J. Janda. Za náhradníky zvoleni byli pp.: profesoři Jos. Janoušek, Fr. A. Autrata, cvičný učitel Fr. Nápravník a nadučitelé Frant. Bašný a Jos. Tepera. Revisorem zvolen opět cvičný učitel p. Frant. Perner.

Jednáno bylo též o změně stanov spolkových. Po větší debatě odkázána byla věc ta výboru, jemuž dává se plná moc, aby změny uskutečnil ve smyslu usnesení valné hromady a o schválení změněných stanov zažádal.

Podrobnější zprávy o Jednotě dostanou se do veřejnosti v nejbližších dnech, kdy v dána bude Zpráva o činnosti „Jubilejní jednoty lidumilů“ o 6000 výtiscích.

Už i Jednota učitelstva škol měšťanských začíná! „Věstník“ v č. 32. na str. 631. napsal: „O čista: V posledním čísle Měšť. Školy čtu o řádné valné hromadě J. U. M. Š. a tu vidím mezi náhradníky p. Boh. Buriana z Konice; což Jednota nemá ve středu svém jiných mužů a musí sahati i na členy katol. spolku učitelů?! Pan Burian není členem Jednoty konické, ale se stranou Kadlčákovou táhne za tlustý konec! Což pání nevidí, že prosadil p. B. do Konice opat Korčian?!“ — A Jednota učitelstva českých škol měšťanských na Moravě vyhověla, vlastně ukázala, že otrocký duch ani z ní nevymizel. Dne 1. listopadu t. r. konala výborovou schůzi v Brně a usnesla se dle „Měšť. Šk.“ č. 3. str. 58 takto:

„Ohledně pana Boh. Buriana, učitele měšť. školy v Konici, který na dotaz, zda-li je skutečně členem „Jednoty katolických učitelů“, odpověděl: „*Jsem*“, a který jest dosud náhradníkem našeho výboru, usneseno většinou hlasů, by se jemu dopsalo: *Chce-li zůstatí náhradníkem výboru naší Jednoty, by se vzdal členství Jednoty katol. učitelů, neb opáčně, by se vzdal náhradnictví.*“ — Domnívali jsme se, že aspoň Jednota učitelstva škol měšťanských svou inteligencí povýšena jest nad nízké předsudky, — ale byl to patrně klam.

Literární oznamovatel.

Svátky malých kvapem se blíží. Děti mají již rozpočteno na dny, kdy přijde „Mikuláš“ a kdy „Ježíšek“. Z dětí, které již naučily se čísti, málokteré vynechá z řetězu toužených dárků knížku. Rozumní rodičové také nejraději žádosti této vyhoví. O bohaté děti je ovšem již hojně postaráno nádhernými obrázkovými knihami — ovšem přiměřeně drahými — ale pro chudší je výběr opravdu chudý. A tu neváháme upozorniti na velmi levné knížečky, které lze každému — i nejchudšímu — si opatřiti, jež však přes to mají vzácnou vnitřní hodnotu. Je to především právě vydaná povídka „O zajíčkovy“ (za 12 kr., poštou 14 kr.), vypravování dojemné i rozmarné ze života zajíců, z jich radostí i strasti životních, z něhož dítě pozná drobný život přírody a přesvědčuje se, že příčiny zdánlivě nahodilých úkazů v něm a na pohled směšné nebo zas chytré či trestuhodné vlastnosti zvířat jsou přírodou nutně určeny. Knižka vzbudí v dítěti pozornost a lásku k přírodě způsobem nadmíru zábavným (i dospělí přečtou ji s požitkem a pohnutím.) Přednost před pohádkami má tu, že nerozčiluje fantasií nemožnými dobrodružstvími a líčením nádhery královských paláců, dcerek a princů, ale ukazuje mu prostý a přece krásný život přírody. Další v řadě knížek, jež svou lácí i obsahem samy se rodičům doporučují, jsou známé hraběte Tolstého „Čítanky“. Jsou příliš již vžity do přízně dětí, rodičů i učitelů, než aby třeba bylo zvlášť je doporučovati. Jméno ruského hraběte — filosofa, vychovatele a přítele dítek samo jim je nejlepším doporučením. Obsah jejich, bajky, povídky, přírodopisné a zeměpisné obrázky i národopisné črty předvádějí dítěti obrazy varu života a vštěpují mu vedle poznatků věcných zásady mravní dokonalosti a krásy duše. Čítanka I.—III. je po 20 kr., vázaná ve vkusné plátěné vazbě s obrázkem po 40 kr., IV. Čítanka za 30 kr., vázaná 50 kr., všechny čtyry dohromady vázané za 1 zl. 25 kr. — Hraběte Lva N. Tolstého *Poudačky* jsou pohádky, lišící se však od běžných jednak od původností líčení, jednak svou skrytou tendencí mravní. Při tom je sloh jejich hravý, rozmarný, dítě srdečně se zasměje a pobaví.

Doporučujeme co nejvřeleji

každé škole

umělecké,
jubilejní
vydání

BABIČKY

od Boženy Němcové.

 Vyšlo úplné.

KRÁMSKÁ CENA

brož. K 25.—, vázané K 31.—, v překrásné vazbě celokožené K 35.—.

České květy.

Velká obrázková revue rodinná.

Pořádá:

Dr. A. Podlaha. Vydává: V. Kotrba.

Ročníku III. (V.) vyšlo č. I.

Pro salon i chudší jizbu,
pro místnosti veřejné i krb rodinný,
k zábavě, poučení, ku vzletu
do ideálních říší č stého umění
slovem i obrazem cesta.

Roční předplatné 12 korun
i chudšímu, pro vše krásné zaujatému
čtenáři poskytuje příležitost zaopatřiti si
malou vlastní obrazárnu,
již utvoří umělecky na nádherném papíře provedené
— samostatné přílohy; —

dáte **velikou zásobu krásné**
četby zábavné veršem i pro-
sou, dostatek četby poučné,
jakož i časové zprávy ze
světa: politického, vynálezů,
objevů a umění.

Hudby a zpěvu milovným čtenářům přijdou zajisté vhod **hudební listy,** které přídatkem se poskytují bez zvýšení předplatného
Rubriku „HÁDANKY“ pořádá osvědčený čes. hádankář St. Kober-Jaroměřský.

Na každých 6 exemplářů 1 zdarma.

**Levné a ušlechtilé
dárky dětem:**

NOVINKA! NOVINKA!

O ZAJÍČKOVĚ.

Po malé i velké děti.

Za 24 haléřů.

L. N. TOLSTOJ:

ČÍTÁNKY.

První, Druhá, Třetí Čítanka po 40 h,
váz. po 80 h; Čtvrtí Čítanka po 60 h;
váz. po 1 K. Vázané vždy ve vkusné
plátěné vazbě s obrázkem.

POUDAČKY.

Pohádky podřečím koránským.

Za 40 hal.

Nakladatel **JOS. PELGL, Praha.**

Při větších hromadných objednávkách pro školy zvláštní výhody.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nakladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.

Tiskem Ferd. Navrátila v Ivančicích.